

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 188/04-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. septembra 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha prerokoval prijatú sťažnosť Ľudovíta Hrkeľa, bytom L., zastúpeného advokátom JUDr. M. B., P., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 166/94 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ľudovíta Hrkeľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 166/94 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 166/94 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. Ľudovítovi Hrkeľovi p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiatisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Dolný Kubín p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Dolný Kubín j e p o v i n n ý uhradiť Ľudovítovi Hrkeľovi trovy konania vo výške 11 063 Sk (slovom jedenásťtisícšesťdesiattri slovenských korún) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu JUDr. M. B., P.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. mája 2004 doručená s'ťažnosť Ľudovíta Hrkeľa (ďalej len „s'ťažovateľ“), ktorou namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej „len dohovor“) postupom Okresného súdu Dolný Kubín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 166/94.

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 188/04–11 z 2. júna 2004 prijal s'ťažnosť s'ťažovateľa podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie.

Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k sťažnosti z 27. júla 2004 okrem iného uviedol, že

„Žaloba vo veci bola súdu doručená 24. 2. 1994. 25. 10. 1994 bol vyžiadaný notársky spis, ktorý bol pripojený 31. 10. 1994. 11. 1. 1995 bol navrhovateľ vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku z návrhu, ktorý bol zaplatený 12. 1. 1995. Prvé pojednávanie súd vo veci vykonal 1. 2. 1995, ďalšie 6. 3. 1995, 10. 4. 1995. 6. 6. 1995 právny zástupca navrhovateľa doplnil žalobný návrh, pričom 20. 9. 1995 oznámil súdu, že svoje podanie berie späť. Súd ďalšie pojednávanie vykonal 20. 11. 1995. 1. 12. 1995 podal navrhovateľ návrh na zmenu žaloby, o ktorej súd rozhodol na pojednávaní 18. 1. 1996. Vo februári 1996 požiadal sudca o výsluch A. P. – dožiadaný Okresný súd Topolčany, ktorý A. P. vypočul 5. 3. 1996 a spisový materiál vrátil súdu 12. 3. 1996. S poukazom na výsluch účastníčky sudca 19. 3. 1996 žiada bývalú správu katastra Dolný Kubín o oznámenie konkrétnych skutočností potrebných pre rozhodnutie, ktoré skutočnosti boli oznámené 22. 4. 1996. A. P. dal súd opätovne vypočuť dožiadaným súdom Topolčany, ktorý výsluch bol vykonaný 27. 5. 1996. Ďalšie pojednávanie prebehlo 20. 6. 1996 a 23. 7. 1996 žiadal sudca Správu katastra Dolný Kubín o predloženie ďalších listov vlastníctva a notárskych zápisníc. Taktiež 9. 9. 1996 žiadal Poľnohospodárske družstvo Liesek o oznámenie potrebných skutočností. Odpoveď bola zaslaná 23. 9. 1996. Je potrebné uviesť, že spisový materiál bol vybavovaný dovtedy JUDr. F. P., sudcom Okresného súdu Dolný Kubín pobočka Námestovo. Od 1. 1. 1997 vznikol Okresný súd Námestovo, kde zostal pôsobiť ako sudca JUDr. P. a zákonnou sudkyňou v tejto veci sa stala sudkyňa Okresného súdu Dolný Kubín JUDr. B. S. Ďalší termín pojednávania bol vytýčený na 4. 11. 1999 a niekoľkokrát u právneho zástupcu navrhovateľa bolo urgované rozšírenie žaloby na strane odporcov o právnych nástupcov po nebohej A. P. 19. 8. 2002 bol JUDr. M. B. v súlade s ustanovením § 43 ods. 1 a § 79 O. s. p. vyzvaný na doplnenie žaloby v lehote 10 dní, pričom žiadané skutočnosti oznámil 16. 9. 2002. Uznesením zo dňa 29. 1. 2003 súd rozhodol, že pokračuje v konaní na strane odporcu s dedičmi zomrelej A. P. Následne súd zisťoval, kde sa zdržiava odporkyňa v 5. rade O. K. Odporkyni v 5. rade bola žaloba doručená 16. 7. 2003 a k tejto podala vyjadrenie 24. 7. 2003. Od tohto termínu vo veci nebol urobený žiaden úkon.

Je potrebné uviesť, že v konkrétnom štádiu konania prekážkou postupu súdu bolo úmrtie pôvodnej odporkyne v 4. rade A. P. a následné zisťovanie okruhu jej právnych nástupcov. Prietahy, ktoré boli spôsobené súdom, boli objektívneho charakteru a to v súvislosti so vznikom nového Okresného súdu Námestovo a prechodom sudcov na tento novovytvorený súd, z čoho vyplývalo zlé personálne obsadenie tunajšieho súdu a množstvo kombinovaných agend v jednotlivých senátoch. JUDr. B. S. sa dňom 1. 10. 2003 vzdala funkcie sudkyne Okresného súdu Dolný Kubín. Po nej z dôvodu neobsadenia funkčných miest sudcu som bol dočasne poverený vykonávaním funkcie sudcu na dočasne neobsadenom funkčnom mieste po JUDr. S. ja, čo trvá doposiaľ a čo dúfam, že sa skončí v priebehu mesiaca august - september 2004, kedy by mali byť menovaní dvaja noví sudcovia na tunajší súd. Ja ako zákonný sudca mám približne 400 nevybavených civilných vecí v senáte, s priemerným mesačným nápadom nových vecí 40 (po JUDr. S. je to ďalších okolo 270 vecí), nehovoriac o ďalších agendách, ktoré vybavujem a mojich povinnostiach ako predsedu súdu. Z vecí po JUDr. S. sa snažím pojednávať a rozhodovať aspoň tie, ktoré neznesú odklad (štatusové veci, pracovné veci, predbežné opatrenia a pod.). Z vecí po JUDr. S. som pritom doposiaľ vybavil okolo 90 vecí, popri práci v mojom senáte. Tunajší súd je pritom trvale personálne poddimenzovaný posledných 10 rokov a terajšia situácia je výslovne kritická (namiesto potrebného počtu minimálne ôsmich sudcov, reálne t. č. pracujú na súde piati sudcovia a predtým trištvrte roka len štyria sudcovia). Táto skutočnosť je hlavným dôvodom prietahov v danej veci, ktoré sa začali vyskytovať po r. 1997.“

Obdobné procesné úkony, ako uviedol predseda okresného súdu, zistil ústavný súd z obsahu sťažnosti, z jej príloh, z vyjadrení účastníkov a zo spisu okresného súdu sp. zn. 8 C 166/94.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 8 C 166/94 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľ sa podanou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“, a domáhal sa taktiež vyslovenia porušenia práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (I. ÚS 24/03, IV. ÚS 15/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoleným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 8 C 166/94 došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka konania (2) a postup samotného súdu (3).

Pri vyhodnotení doterajšieho konania okresného súdu vo veci sp. zn. 8 C 166/94 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania na okresnom súde je nárok sťažovateľa na určenie vlastníctva k nehnuteľnostiam. Konanie tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti súdov. Výklad a používanie právnej úpravy obsiahnutej najmä v Občianskom zákonníku sú stabilizované v pomerne rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov, kde je upravená aj metodika postupu všeobecných súdov v týchto sporoch. Aj keď ide o konanie, ktoré je svojou povahou

náročnejšie na dokazovanie – zistenie skutkového stavu potrebného na rozhodnutie o merite veci, ústavný súd vychádzajúc zo samotnej dĺžky konania, jeho priebehu a doteraz dosiahnutých výsledkov konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by zdôvodňovali desaťročný priebeh konania jeho zložitou. Napokon, ani okresný súd vo svojom vyjadrení nenamietal skutkovú a právnu zložitost' danej veci.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred označeným porušovateľom práva došlo k zbytočným priet'ahom, a tým k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V danom prípade ide o spor, v ktorom je každý účastník povinný postupovať podľa § 6 a § 120 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) a vyvíjať všetko úsilie na súčinnosť so súdom tak, aby súd mohol o uplatnenej ochrane rozhodnúť v súlade so zákonom. Ústavný súd z preskúmaného spisu okresného súdu zistil, že samotný sťažovateľ čiastočne prispel k vzniku priet'ahov v konaní, konkrétne tým, že pri podaní návrhu na začatie konania nezaplatil súdny poplatok, čím si nesplnil poplatkovú povinnosť podľa § 5 ods. 1 písm. a) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, ktorá mu vznikla v zmysle citovaného ustanovenia podaním návrhu. Súdny poplatok zaplatil až 12. januára 1995 na základe výzvy okresného súdu. Na jeho ľarchu možno pripísať i to, že právny zástupca sťažovateľa v priebehu konania niekoľkokrát menil návrh na začatie konania, jeho petit, neskôr podaním z 1. decembra 1995 svoje podanie, ktorým navrhol zmeniť návrh na začatie konania, vzal späť. Rovnako právny zástupca sťažovateľa na výzvu okresného súdu z 15. novembra 2001 na rozšírenie návrhu o pasívne legitimovaných účastníkov po odporkyni v 4. rade, ktorá zomrela v roku 1999, reagoval až podaním z 13. septembra 2002 po niekoľkých urgenciách zo strany okresného súdu.

Vychádzajúc zo svojej ustálenej judikatúry (napr. IV. ÚS 22/03) ústavný súd pripomína, že v sporovom konaní, akým je aj posudzované konanie, nesie procesnú zodpovednosť za riadne uvedenie návrhu na rozhodnutie vo veci samej, postup vo veci

samej, predkladanie dôkazov a iných úkonov potrebných na dosiahnutie účelu takého konania vo výraznej miere účastník (§ 6, § 120 ods. 1 a iné OSP).

Tieto skutočnosti ústavný súd vyhodnotil tak, že aj samotný sťažovateľ sa svojím konaním podieľal na zbytočných priet'ahoch v konaní pred okresným súdom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 166/94. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, ústavný súd prihliadal na ustanovenie § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná, a ďalej na ustanovenie § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Z rozboru veci, ktorý je výsledkom preskúmania obsahu súdneho spisu a doterajšieho priebehu konania, vyplýva, že v predmetnej veci došlo k obdobiam nečinnosti bez akejkoľvek zákonnej prekážky, čím vznikli v konaní zbytočné priet'ahy. Ústavný súd je toho názoru, že postačuje vymedziť len jednotlivé najzávažnejšie obdobia nečinnosti, resp. činnosti, ktoré možno kvalifikovať ako zbytočné priet'ahy.

Ústavný súd konštatuje, že zbytočné priet'ahy sa začali vyskytovať v činnosti okresného súdu od 23. septembra 1996, keď mu bolo doručené vyjadrenie Poľnohospodárskeho družstva Liesek, do 20. septembra 1999, keď určil termín pojednávania na 4. november 1999 (nečinnosť takmer 36 mesiacov), a od tohto dátumu do 15. novembra 2001, keď požiadal právneho zástupcu sťažovateľa o rozšírenie žaloby na strane žalovanej v 4. rade (o jej dedičov) (nečinnosť viac ako 24 mesiacov), a tiež od 7. mája 2003, keď doručil návrh na začatie konania na vyjadrenie odporcom v 4. a 5. rade, do 27. júla 2004, keď predložil spis ústavnému súdu (nečinnosť viac ako 14 mesiacov).

Obranu okresného súdu spočívajúcu v odvolávaní sa na veľký počet nevybavených vecí, nedostatočné personálne obsadenie a na enormnú zaťaženosť sudcov okresného súdu v tomto smere neakceptoval.

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za zbytočné prieskumy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námietka pretrvávajúceho vysokého nápadu vecí a v tejto súvislosti enormného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Tieto okolnosti ústavný súd nezohľadňuje v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo občana na súdne konanie bez zbytočných prieskumov.

Ústavný súd konštatuje, že predmetné konanie je stále na súde prvého stupňa bez rozhodnutia vo veci samej napriek tomu, že od podania žaloby uplynula doba viac ako 10 rokov.

Vychádzajúc zo samotnej dĺžky konania, jeho doterajšieho priebehu a z dosiahnutých výsledkov okresného súdu ústavný súd dospel k záveru, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 8 C 166/94 bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieskumov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal.

Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 8 C 166/94 konal bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadost'účinenia vo výške 200 000 Sk. Žiadosť odôvodnil tým, že „*prietáhmi v konaní na príslušnom súde, mu vznikli veľké morálne a nemajetkové straty, predovšetkým tým, že zo strany súdnej moci nedošlo k odstráneniu právnej neistoty a nedostalo sa mu právnej ochrany v prípade rozhodovania o žalobnom návrhu vo veci, a ktorej následky nesie dodnes(...)*“.

Ústavný súd pri priznaní primeraného finančného zadost'účinenia vychádzal zo skutočnosti, že sťažovateľ požiadal o ochranu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote v spore, ktorého doterajšie trvanie nemožno ničím ospravedlniť. Podľa názoru ústavného súdu nemožno žiadať od sťažovateľa, aby čakal na výsledok súdneho sporu viac ako 10 rokov, a nie je akceptovateľné, aby po takejto dobe bol stav konania taký, aký bol zistený v tomto prípade. Vzhľadom na to, že i sťažovateľ sa podieľal na zbytočných prietáhoch súdneho konania, ústavný súd dospel k záveru, že primerané finančné zadost'účinenie vo výške 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré je okresný súd povinný uhradiť v súlade s výrokom tohto nálezu, je primeranou satisfakciou spojenou s porušením základného práva sťažovateľa.

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde a § 151 ods. 1 OSP ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. M. B.

Ústavný súd zistil, že advokát je platiteľom dane z pridanej hodnoty, preto sa mu priznáva odmena zvýšená o sadzbu dane z pridanej hodnoty vo výške 19 %, t. j. o 1 773 Sk podľa § 10 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 289/1995 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Sťažovateľom uplatnená suma trov právneho zastúpenia spolu 11 063 Sk je však nižšia ako suma vypočítaná ústavným súdom podľa § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c), § 19, § 22 ods. 3 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb a podľa citovaného zákona, preto ústavný súd priznal právnomu zástupcovi sťažovateľa úhradu trov právneho zastúpenia v požadovanej výške.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. septembra 2004